

MOTION:

Äldreboendegaranti för personer över 85 år

Förslag till beslut

Vi föreslår kommunfullmäktige besluta att uppdra till kommunstyrelsen:

Att införa en äldreboendegaranti som innebär att personer som är 85 år eller äldre och folkbokförda i kommunen erbjuds plats på särskilt boende eller annat anpassat boende, enligt den ansökan som görs.

Bakgrund

I vår kommun finns äldre som upplever otrygghet, ofrivillig ensamhet och oro för framtiden. Det är förståeligt. De flesta önskar bo kvar hemma så långt det är möjligt, men när det inte går längre är det inte de själva som bestämmer om de ska få flytta till ett anpassat boende. Det gör kommunen, och vi vet att den bedömningen exempelvis kan skilja sig mellan olika kommuner. Det leder naturligt till en bristande trygghet och förutsägbarhet. Så här ser det ut trots att självbestämmande är ett centralt begrepp i socialtjänstlagen och ett högt uppsatt mål för äldreomsorgen.

Äldre som önskar ett anpassat boende men nekas det av kommunen och därmed bor kvar i sina hem har en ökad risk att bli socialt isolerade, råka ut för fallolyckor eller ha en dålig kosthållning. Fler hemtjänsttimmar är inte alltid tillräckligt, och ett utökat stöd kan dröja tills det allmänna hälsotillståndet har försämrats kraftigt, vilket försvårar anpassningen till ett nytt boende och förstås påverkar livskvaliteten.

Att inte få den omsorg som man själv anser sig behöva innebär även en belastning på anhöriga, som kan känna sig överväldigade av att behöva stötta sina nära i vardagen. Exempelvis kan deras arbetsliv och psykiska hälsa påverkas negativt.

Nuvarande regler, utan en garanti, kan dessutom leda till att äldre tvingas lämna ett äldreboende. Ett exempel är Uno, 98 år, som nyligen uppmärksammades i Falu-Kuriren och som är medboende med sin hustru på äldreboendet Björkbacken. Trots sin ålder, fallhistorik och dagligt omsorgsbehov har han nekats plats på särskilt boende och måste därmed flytta därifrån om hans hustru avlider. Sådana fall är oskäliga och visar behovet av förändring.

Under de kommande tio åren väntas antalet personer 80 år och äldre öka med drygt 60 procent i Leksands kommun, enligt vad som anges i kommunplanen för 2025. Vi kan dock inte backa in i framtiden. Vi behöver tänka framåt och agera förutseende. Kommunen måste kunna hantera den här utmaningen, men det får inte ske genom allt hårdare biståndsbedömningar, vilket är en farhåga.

Här kan vara lägligt att påminna om Vision 2030 för kommunen: "Vi är ledande inom omsorgen av äldre och personer med funktionsnedsättningar."

I flera andra kommuner, och av partier från hela den politiska skalan, har olika slags äldreboendegarantier införts. En sådan garanti innebär att personer över en viss ålder, ofta 85 år, har rätt till plats i ett äldreboende utan att behöva genomgå en individuell behovsprövning. Det är en trygghetsgaranti som säkerställer att äldre får tillgång till ett boende om de själva önskar det, oavsett deras specifika vård- eller omsorgsbehov. För att verkligen leva upp till Vision 2030 och bli ledande inom äldreomsorgen måste vi också ta konkreta steg, som att införa en sådan garanti.

Till exempel har en boendegaranti införts i Tingsryds kommun. Där ska din ansökan om att få bo på ett äldreboende automatiskt godkännas, om du är över 85 år och stadigvarande bosatt i kommunen. Det betyder inte att man får gå före i en eventuell kö. Yngre personer med ett större behov har företräde. Man har inte kunnat se att garantin har medfört några problem. Däremot har det skapat en betydande trygghet för de äldre.

I Växjö kommun har en liknande garanti införts till en anpassad bostad. Denna gäller för personer över 85 år med minst tio beviljade hemtjänsttimmar men också för personer som exempelvis har ansökt om bostadsanpassning eller som bor ihop med sin make/maka på ett särskilt boende. Totalkostnaden för detta beräknades kunna hanteras inom befintlig ram när beslutet fattades.

Förslag

I förra valet gick Kristdemokraterna till val på att införa en äldreboendegaranti för personer över 85 år, både nationellt och lokalt. Vi vill att den som är 85 år eller äldre ska ha rätt att flytta till ett anpassat boende, när personen själv bedömer att behovet finns. Garantin ska omfatta både särskilt boende men även andra typer av anpassade boenden såsom trygghetsboenden.

Om fler som själva upplever sig vara behov av ett anpassat boende erbjuds detta kan det få en rad positiva konsekvenser. Äldres otrygghet, osäkerhet och oro kan minska. Likaså kan ofrivillig ensamhet och social isolering minska då äldre erbjuds möjlighet till den gemenskap som ett boende innebär. Fallolyckor, undernäring och andra hälsoproblem kan också förebyggas, för dem med otillräckligt stöd eller opraktiska bostäder, vilket kan minska belastningen på sjukvården. Dessutom skulle det underlätta för anhöriga, vilket kan få samhällsekonomiskt positiva konsekvenser.

En garanti kan innebära högre kostnader för kommunen om fler äldre erbjuds boende, men den kan också förenkla de administrativa processerna. Behovsprövningar tar mycket tid och resurser i anspråk både för kommunen, de äldre och deras anhöriga. Med en garanti skulle behovet av omfattande individuella prövningar antagligen minska, vilket skulle kunna avlasta handläggarna och sänka de administrativa kostnaderna.

Dessutom skulle en boendegaranti förmodligen nyttjas av relativt få. Detta eftersom de flesta vill bo kvar hemma så länge det är möjligt. Det visade exempelvis en enkätundersökning som genomfördes bland kommunens äldre under 2024. Endast cirka 8 procent önskar bo på ett särskilt boende vid förändrade behov. Hellre flyttar man till ett trygghetsboende, vilket 59 procent uppgav, eller bor kvar i ordinärt boende med stöd av hemtjänst, vilket 39 procent svarade. Även om garantin skulle användas av få, och därmed inte automatiskt innebära ett kraftigt ökat behov av boendeplatser, skulle den skapa en viktig känsla av trygghet och valfrihet för alla äldre.

För att säkerställa garantin behöver emellertid fler anpassade boenden byggas, vilket bör tilläggas. Arbetet pågår redan men måste intensifieras med tanke på den demografiska utvecklingen vi står inför, oavsett garanti. Boenden av olika slag behövs i centrala lägen, i hela kommunen, med närhet till servicetjänster men även naturen. Kommunen måste också arbeta för att förbättra arbetsmiljön, effektivisera arbetssätten och öka användningen av smart välfärdsteknik.

Det finns inga lagliga hinder för kommunen att införa en äldreboendegaranti. Bestämmelserna i 2 kap. 10 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter kan tillämpas, såsom i flera andra svenska kommuner.

Alla ska få åldras med värdighet. Vi måste prioritera de äldre och ta ansvar för att de får en omsorg som präglas av trygghet och självbestämmande. Man ska själv kunna välja att bo kvar hemma eller få plats på ett anpassat boende, när man väl tar det stora och ofta svåra beslutet. För att bli "ledande inom omsorgen av äldre" är en äldreboendegaranti ett måste. Det anser vi inom Kristdemokraterna – med hjärta för de äldre.

Underskrift

Carin Malm (KD), gruppleddare och ledamot i kommunfullmäktige